

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
10/09294-2

Dato:
16.03.2011

Høringsuttalelse til "NOU 2010:10 Tilpassing til et klima i endring" fra Sarpsborg kommune

Miljøverndepartementet har sendt *NOU 2010: 10 Tilpassing til et klima i endring. Samfunnet si sårbarhet og behov for tilpassing til konsekvensar av klimaendringane* på høring. Sarpsborg kommune vil i dette høringssvaret trekke fram de delene av NOU-en som er særlig relevant ift. kommunene, og kommentere disse.

1.0 Kommunens rolle i klimatilpassingsarbeidet

Utvalget peker bl.a. på følgende:

"Kommunane har eit heilskapleg ansvar som lokal styresmakt for samfunnsutvikling, planlegging og tenesteproduksjon innanfor sitt geografiske område. Dei leverer offentlege velferdstenester, utøvar mynde med heimel i lovverk, arbeider for å utvikle lokalsamfunnet og har viktige demokratiske funksjonar. Skal oppgåvene kunne utførast på ein måte som sikrar robuste lokalsamfunn i framtida, er det nødvendig at omsynet til eit endra klima blir integrert i dei kommunale ansvarsområda.

Klimaendringane vil påverke dei fleste sektor- og tenesteområda som kommunane har ansvar for. Kommunen si drift og forvaltning har mange utfordringar i møtet med eit endra klima. Både kor utsette dei er for klimaet, behov for tilpassing og tilpassingskapasitet vil variere mellom dei enkelte sektor- og tenesteområda.

.....

Kommunane er plan- og byggjesaksstyresmakt og har ansvar for arbeidet med samfunnsstryggleik på lokalt nivå. Desse funksjonane stiller kommunane i frontlinja for proaktiv handtering av konsekvensar av klimaendringar. "

Sarpsborg kommune er enig i at med de oppgavene kommunene har i dag - ikke minst innen fysisk planlegging, vil kommunene være i frontlinjen og det myndighetsorganet som i første rekke må integrere hensynet til klimatilpassing i samfunnsplanleggingen. Skal kommunene makte denne oppgaven, må kommunene få tilgang på virkemiddel og verktøy som gjør de i stand til å integrere klimatilpassing - særlig i arealplanlegging.

Sarpsborg kommune peker på at omfanget av klimatilpassingen vil være avhengig av om man lykkes med å redusere klimagassutslipp. Lykkes man ikke med å redusere klimagassutslippene, blir kommunene sine oppgaver knyttet til klimatilpassing mer omfattende. Manglende resultat i arbeidet med å redusere klimagassutslipp må ikke føre til økte tilpassingskostnader for kommunene.

2.0 Utvalget sine forslag til tiltak og virkemiddel

Utvalget foreslår en rekke tiltak og virkemidler for å sette kommunene i stand til å ta hensyn til klimaendringene i sin planlegging og drift. Sarpsborg kommune vil kommentere de forslagene til nye virkemidler som direkte gjelder kommunal virksomhet.

2.1 Styrke plankapasitet og plankompetanse i den kommunale arealplanleggingen.

Utvalget peker på et styrket plansystem som tar høyde for klimaendringer som det viktigste grepet samfunnet kan gjøre for å tilpasse seg et klima i endring:

"Utvalet tilrår at omsynet til klimatilpassing blir innarbeidd i ny forskrift til plan- og bygningsloven. Utvalet vil òg tilrå at kommunane blir tilførte øyremerkte midlar for å styrkje plankapasitet og plankompetanse, slik at klimatilpassing kan integrerast i arealplanlegginga."

Sarpsborg kommune har ingen merknader til at ansvaret for å hensynta klimaendringene i arealplanleggingen, blir innarbeidet i forskrift etter plan og bygningsloven. Denne forskriften bør være tydelig på de kommunale pliktene. Tydelige lovkrav gir grunnlag for en effektiv oppfølging av kommunene. Et slikt lovkrav må følges opp med tilstrekkelige virkemidler som gjør kommunene i stand til å støtte opp om lovkravet.

Sarpsborg kommune er i utgangspunktet betenkt til øremerking av statlige overføringer. Øremerkede midler vil ikke gi grunnlag for å prioritere lokalt mellom ulike oppgaver kommunen er satt til å løse, og kan virke lite økonomisk effektivt og redusere den lokalpolitiske handlefriheten. Utvalget argumenterer for behovet for øremerking i dette tilfellet med at arbeidet med klimatilpassing i kommunene har en svært langsiktig karakter, 30 til 100 år, og at midler til et så langsiktig arbeid ofte vil tape i konkurransen med mange kortsiktige behov. Sarpsborg kommune mener i dette tilfellet at det kan være klokt å øremerke midlene i en periode på f.eks 5 år, inntil nye oppgaver med tilhørende kompetanse og ressurser er innarbeidet.

2.2 Utvikling av kunnskapsgrunnlaget

Utvalget peker på følgende:

"Kunnskapsgrunnlaget må styrkjast gjennom kartlegging, overvaking og forskning. Opparbeidd kunnskap og erfaring med handtering av klima i dag vil vere viktig i klimatilpassingsarbeidet, men det er òg behov for ny kunnskap i stor breidd.

- *Utvalet tilrår utvikling av meir nøyaktige og detaljerte grunnkart. Det er særleg behov for betre kartlegging av område som er utsette for naturfarar som skred, flaum og overvatn.*
- *Eksisterande program for overvaking må styrkjast, og nye program må utviklast, særleg knytt til naturmiljø og naturfare. Utvalet tilrår òg at overvakinga av vind og korttidsnedbør blir styrkt.*
- *Utvalet tilrår at forskinga på klimaendringar, klimaeffektar og tilpassing blir styrkt. Utvalet tilrår at finansieringa av eksisterande forskingsprogram blir styrkt, eller at det om nødvendig blir oppretta nye program.*

- *Utvalet tilrår at det blir etablert eit klimaservicesenter. Senteret skal arbeide for kontinuerleg oppdatering av modellgrunnlaget og tilrettelegging av klima- og hydrologiske data for forvaltninga. Senteret bør etablerast under Norsk Klimasenter.*
- *Utvalet tilrår jamleg oppdatering av kunnskapsgrunnlaget om klimaendringar. Klimaframskrivingane for Noreg og Noregs nærområde, med tilhøyrande analyse av sårbarheit og tilpassingsbehov, må oppdaterast minimum kvart tiande år.*
- *Utvalet tilrår at opplæringstilbodet for kommunar og andre myndigheitsnivå blir styrkt, og utvida med fire regionale kompetansesenter under eksisterande institusjonar.”*

Sarpsborg kommune gir sin støtte til disse tiltakene, og vil peke på at det er nødvendig at tiltakene blir gjennomført parallelt med at kommunene sitt ansvar for klimatilpassing blir tydeliggjort gjennom lovverket. En parallell gjennomføring vil sikre at kommunene blir i stand til å ivareta de lovpålagte pliktene. Sarpsborg kommune vil særlig peke på at det må utarbeides bedre kartverk som viser framtidige fareområder for skred, flom og overvann. I dette arbeidet vil det være nødvendig med et samarbeid mellom nasjonale organ og kommunene. Det er også behov for tydelige retningslinjer for bruk av disse fareområdekartene, og da med fokus på hvilket nivå som skal legges til grunn i overordnet arealplanlegging. Sarpsborg kommune vil også peke på at oppdatering av kunnskapsgrunnlaget for klimaendringene, etablering av et nasjonalt klimaservicesenter og regionale opplæringstilbud for kommuner er nødvendige tiltak for å gjøre kommunene i stand til å integrere klimahensyn i sin planlegging.

2.3 Vedlikeholdsetterslep

Utvalget peker på følgende:

”Samfunnet er ikkje godt nok tilpassa klimaet i dag grunna manglande vedlikehald og ivaretaking av naturmiljøet.

- *Utvalet tilrår at vedlikehald må prioriterast, og at det må utviklast insentiv som fremjar dette.*
- *Utvalet tilrår vidare at arbeidet med skred- og flaumsikring må styrkjast.*
- *Utvalet tilrår ei sterkare prioritering av arbeid for å sikre intakte og robuste økosystem som er avgjerande for artene og naturmiljøa sin moglegheiter til å tilpasse seg klimaendringane.*
- *Insentiv for auka vedlikehald av kommunale bygningar bør styrkjast, mellom anna ved å vurdere endring av krava til kommunal rekneskapsføring og gi råd om organisering av kommunal eigedomsforvaltning.” (Fra kapitelet om bygningssektoren.)*

Sarpsborg kommune støtter analysen om at vedlikeholdsetterslepet øker sårbarheten i samfunnet for klimarelaterte skader, og at økt vedlikehold må prioriteres. Kommunale bygninger og kommunale veier er områder med et stort vedlikeholdsetterslep. De statlige bevilgningene på 6 mrd. kroner til økt vedlikehold i kommunene i forbindelse med finanskrisen, viser at kommunene med dette incentivet fikk gjort noe med vedlikeholdsetterslepet. Men det gjenstår mye arbeid. Kommunal- og regional departementet og Kommunenes sentralforbund (KS) bør i fellesskap vurdere hvilke virkemidler som bør iverksettes for å redusere vedlikeholdsetterslepet, særlig knyttet til den kommunale bygningssmassen. Her bør også andre virkemidler vurderes enn de som utvalget peker på.

Støtteordningene til skred- og flomsikring bør styrkes. De midlene som Norges Vassdrags- og Energidirektorat disponerer til slike tiltak, er ikke tilstrekkelige for å dekke behovet. Bedre kartlegging av områder utsatt for skred og flom vil antagelig føre til at flere områder må

sikres. Ordningen med 80% statlig og 20% lokal finansiering av disse sikringstiltakene bør videreføres.

2.4 Vann og avløp

Utvalget anbefaler bl.a. følgende innenfor vann og avløp:

- *Setje i verk kartlegging av kor robust vass- og avløpssektoren er i dag gjennom å greie ut praktiske og økonomiske konsekvensar av klimaendringane, og berekne omfang og kostnader av nødvendige klimatilpassingstiltak i sektoren. Under dette greie ut konsekvensar for gebyrordninga innan vass- og avløpssektoren*
- *Styrkje rettleiinga i korleis kommunen kan handtere overvatn i planlegginga si, under dette utarbeide rettleiing om korleis flaumvegar kan setjast av som omsynssoner i arealplanane*
- *Medverke til å styrkje utdanningstilboda og auke rekrutteringa til vass- og avløpssektoren*
- *Utarbeide statlege rettleiande retningslinjer for å dimensjonere vass- og avløpssystem slik at det er teke høgde for venta klimaendringar*
- *Klargjere det juridiske grunnlaget for vass- og avløpsstenestene, slik at eigar av vass- og avløpsanlegg ikkje kan fråskrive seg ansvaret for skade på abonnenten sin eigedom som følgje av for lita dimensjonering og tilbakeslag*
- *Avklare kommunane sine høve til finansiering på vass- og avløpsområdet, inkludert vurdere lovendring som gjer tydeleg at handteringa av overvatn i regulerte område kan finansierast over vass- og avløpsgebyra*

VA-sektoren eies og drives hovedsaklig av kommunene. Det eksisterer i dag et stort vedlikeholdsetterslep innenfor sektoren, med bl.a. avløpsrør som både skal lede vekk kloakk og overflatevann, og som ikke er dimensjonerte for de nedbørmengdene vi har i dag. Økt nedbør vil gi økte utfordringer innenfor VA-sektoren.

Sarpsborg kommune vil hovedsaklig støtte opp under de forslag til tiltak som utvalget anbefaler innenfor vann og avløp. En klargjøring av de juridiske forholdene er positivt. Angående kulepunkt 5 ”Klargjere det juridiske grunnlaget for vass- og avløpsstenestene, slik at eigar av vass- og avløpsanlegg ikkje kan fråskrive seg ansvaret for skade på abonnenten sin eigedom som følgje av for lita dimensjonering og tilbakeslag” så er dette ansvaret definert i kommunens Normalreglement for sanitæranlegg utgitt av KS. Bystyret i Sarpsborg kommune har vedtatt dette som kommunens reglement, og det er viktig at vi unngår en svekkelse av ansvarsbegrensingene som gjelder gjennom Normalreglementet i dag.

Sarpsborg kommunene peker også på at eksisterende finansieringsordninger innenfor VA-sektoren bør synliggjøres og videreutvikles i den retningen som utvalget peker på.

3. Oppsummering

Sarpsborg kommune mener at "NOU 2010:10 Tilpassing til eit klima i endring" skaper et godt grunnlag for å styrke arbeidet med klimatilpassing i Norge. NOU-en omfatter svært mange tema, og det vil være behov for å arbeide videre og konkretisere tiltak og virkemidler innenfor flere av områdene. Sarpsborg kommune slutter seg til det overordnede prinsippet om at hensynet til klimaendringene må integreres i alle samfunnsområdene. Her vil kommunene spille en avgjørende rolle om tilpasningsarbeidet skal lykkes. Denne utfordringen bør kommunene ta. En klar forutsetning for at kommunene skal lykkes i dette arbeidet, er at det følger nye, friske økonomiske midler.

Med hilsen

Anne Elisabeth Ramtvedt
Enhetsleder plan og samfunnsutvikling

Hege Hornnæs
Oversiktsplanlegger

Saksbehandler: Hege Hornnæs, Enhet plan og samfunnsutvikling

